

ТЕАТРАЛЬНО-ВИДОВИЩНІ БУДІВЛІ ДЛЯ ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ АУДИТОРІЇ В МАЙБУТНЬОМУ. ЗА ПОПЕРЕДНІМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ АНКЕТНОГО ОПИТУВАННЯ ДІЯЧІВ НАЦІОНАЛЬНОГО І СВІТОВОГО ТЕАТРІВ ЩОДО ЇХ ТИПОЛОГІЇ

© Філіпчук Ю. В., 2018

За попередніми результатами анкетування сценографів та діячів театру з України та світу стверджується, що архітектурно-типологічна палітра театральних будівель потребує розвитку та заходів відповідно до культурно-просвітницьких вимог сьогодення.

Ключові слова: театральні будівлі, центри для дітей та молоді, заходи архітектурно-типологічного розвитку, театральна архітектура, анкетне опитування.

Постановка проблеми.

На початку XXI ст. у незалежній Україні стали особливо помітними невідповідності успадкованої від попередньої ідеологічної формації мережі театральних будівель і їх типів, які ще й досі функціонують в Україні, але відстають від національних культурних завдань. З огляду на це для української науки і практики важлива пропозиція дійової та архітектурно-просторової організації будівель і споруд, здатних виконувати культурологічні завдання сьогодення, зокрема з виховання молоді.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

У наукових працях В. Проскурякова [1], Б. Гоя [2], І. Гуменник [3], К. Янчук [4], Р. Кубая [5], З. Климко [6], Ю. Філіпчука [7] та ін. наголошено на необхідності розширення типологічних меж театральних будівель та споруд, порівняно з тими, що існували на початку XXI ст. в Україні. Але реалізація цих ідей у прикладній архітектурній сфері, спрямованих на молодіжну та дитячу аудиторію, що змогло б оновити мережу національного театру, небагато.

Мета роботи

Визначення об'єктивних тенденцій розвитку театральної типології та її впливу на театральну архітектуру сучасної України і вимог до проектування театру загалом. Результати анкетного опитування заплановано використати для подальшого розвитку принципів творення архітектури театральних будівель для дітей та молоді.

Виклад основного матеріалу дослідження

З метою підтвердження того, що нинішня типологічна палітра театральних будівель в Україні потребує істотного оновлення та ідеологічного переосмислення, розіслано 50 анкет в Україні та у світі й отримано відповіді більш ніж від половини, авторів, серед яких У. Мороз зі Львова, П. Босій з Торонто, С. Кустов зі Львова, В. Шевченко з Полтави, Д. Поштарук з Луцька, І. Кліменченко з Полтави, Р. Братковський з Івано-Франківська, О. Іноземцев з Полтави, О. Мельник з Черкас, М. Козуб з Полтави, М. Ребякова, О. Швидкий та Я. Грушецький з Черкас (рис. 1).

Рис. 1. Ареал опитування респондентів – театральних діячів

Анкетне опитування засвідчило, що у творчому доробку театральних діячів-практиків високий показник роботи у творчому театральному середовищі. У відсотковому співвідношенні 13 респондентів зазначили показники, вищі за 50 %. Для прикладу, Р. Братковський з Івано-Франківська – 55 %, М. Ребякова з Черкас – 80 %, О. Мельник з Черкас – 82 %, М. Козуб з Полтави – 90 %, О. Мельник з Полтави – 90 %, С. Кустов зі Львова – 100 %, П. Босий з Торонто – 100 %, У. Мороз зі Львова – 100 %, В. Шевченко з Полтави – 100 % та інші (рис. 2). Тобто можна стверджувати, що всі опитані театральні діячі – одні менше, другі більше все професійне життя займаються творчою діяльністю у театральному середовищі, а саме у будівлях лялькових театрів і театрів для юних глядачів.

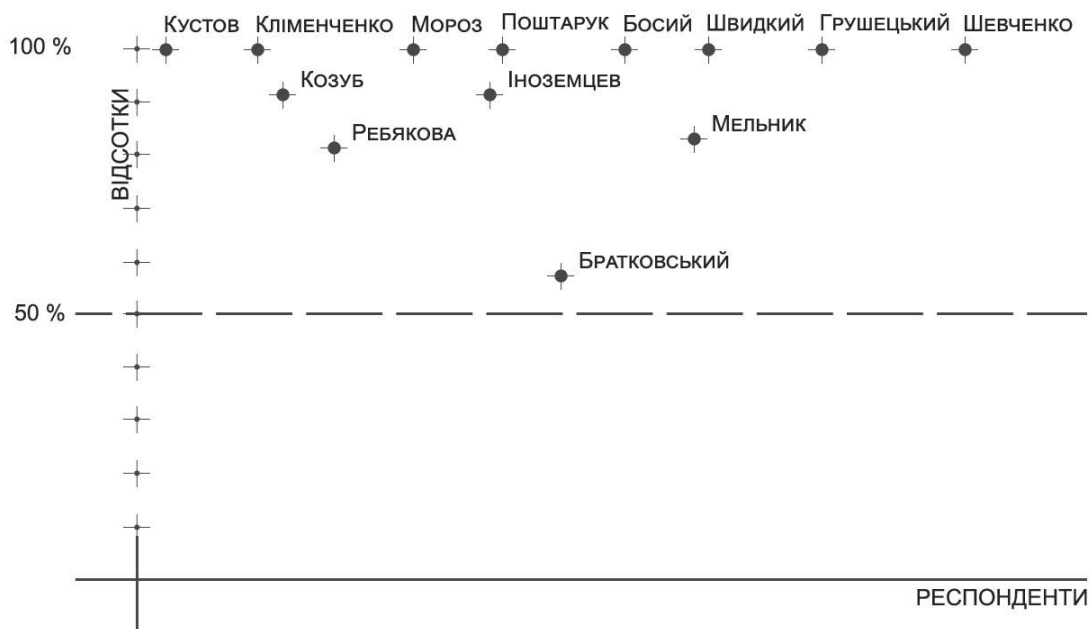

Рис. 2. Відсоток творчої діяльності у театральному середовищі опитаних респондентів

Наприклад, У. Мороз брала участь в організації творчих процесів у театрах юного глядача та театрі ляльок у Львові, Д. Поштарчук – художній керівник Волинського академічного обласного театру ляльок, М. Ребякова має досвід роботи у будівлях театрів ляльок України, Австрії, Китаю, Тунісу, а також приміщень шкіл та дошкільних закладів. Сценограф П. Босий працював у Кропив-

ницькому, Волинському, Полтавському театрах ляльок, Одеському ТЮГу, а народний артист України С. Кустов творив у театральних середовищах Львова та за його межами. Режисер О. Іноземцев працював у театрах ляльок в Луцьку, Рівному, Житомирі, Миколаєві, Кропивницькому та в Полтаві, а художник М. Козуб у Черкаському, Дніпровському та Полтавському театрах ляльок.

Всі респонденти, окрім заслуженого діяча мистецтв В. Шевченка, повідомили, що знайомі з феноменом театрального синтезу, коли творча діяльність не розмежовується, але кожен із опитаних театральних діячів вказав, що ознайомлений з театальною творчістю в театрах для дітей та молоді. Щодо самої театральної творчості, то найбільше респондентів ствердно відповіли на такі запитання: обізнаність із театальною творчістю у театрах для дітей та молоді в Україні – 12 респондентів; в інших країнах Європи та світу – 10; за межами театрів – 8; в театрах – 6; у театально-видовищній галузі – 6; в інших галузях мистецтва – 6 респондентів.

З-поміж театральних та інших здобутків, які стосуються театрів для дітей та молоді, на які сьогодні варто орієнтуватись, найвідомішими для респондентів були: досягнуті в театральних будівлях, спорудах, приміщеннях, просторах (в межах сцени) – 12 підтверджень; у межах будівель, споруд, приміщень, просторів – 10; та в створенні усіх видів нових театральних просторів (в пошуковому, експериментальному, концептуальному) – 9 підтверджень.

Обізнаність із театальною творчістю у театрах для дітей та молоді дало змогу респондентам підтвердити ті театральні засоби, що є прогресивними і перспективними для використання в майбутньому: під час проектування і сучасних українських та світових театрів, і театально-видовищних дитячих центрів для дітей та молоді.

Прогресивними засобами з великими перспективами в майбутньому проектуванні українських і світових театрів 11 респондентів назвали рішення щодо пристосування, адаптації, інтеграції архітектурного і сценографічного середовища в стаціонарних театрах; 12 респондентів вказали, що такими рішеннями можуть бути трансформація, аранжування сценографічного простору сцен з архітектурою театру загалом. Дев'ять респондентів актуальним визнали використання культурних надбань та дев'ять – творення нових архітектурних типів (рис. 3). Серед «іншого» названі: концепція формування простору, нових театральних просторів, театралізація міського простору довкола театрів, використання у інших видовищних будівлях і спорудах, а також покращення акустики партеру, автоматизація, комплектність, інтерактивність, неповторність, інноваційність.

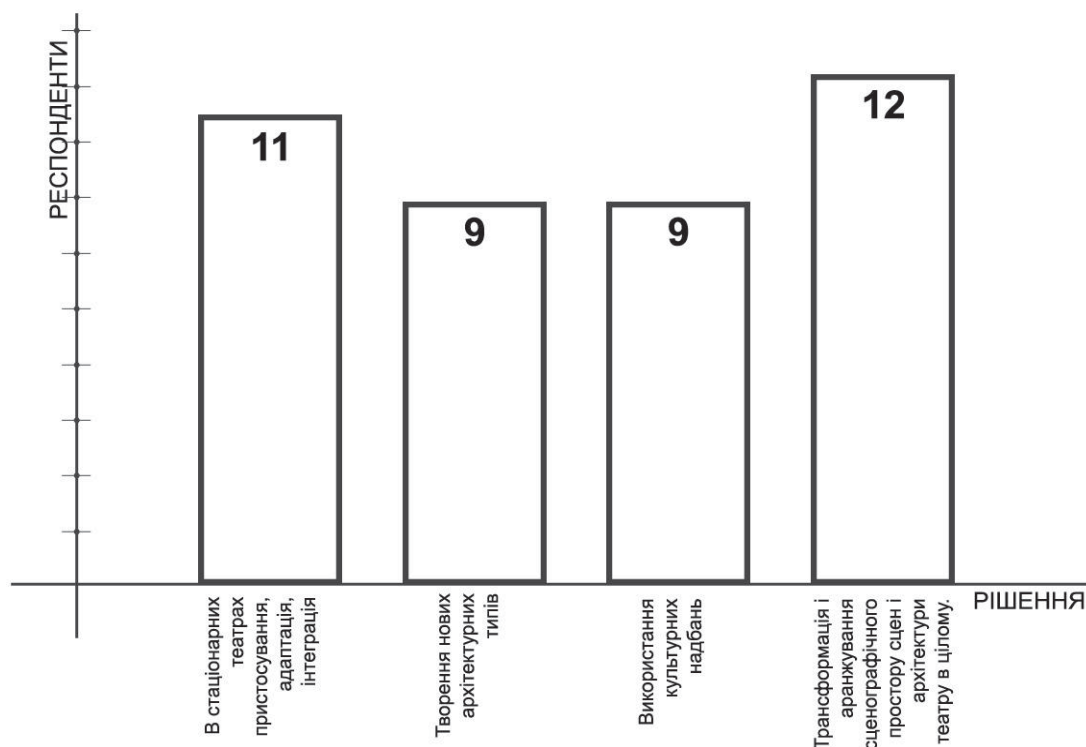

Рис. 3. Обізнаність респондентів із архітектурно-сценографічними рішеннями проектування театрів, які є прогресивними і мають перспективу в майбутньому

На питання про засоби творчої палітри, якими респонденти користуються найчастіше в творенні середовища і будові простору дії – «театральні метафори» назвали вісім опитаних респондентів; «засоби гармонізації» – також вісім, а «використання оптичних ілюзій» – п'ятеро опитаних. Вказували також «культурні надбання, стилі, фактури, колористику» – дев'ять респондентів; «розвиток театральних цитат» – четверо; «просторові, дійові рішення» – десять опитаних респондентів. Щодо бажання створити театральнo-видовищний простір, будівлю, ансамбль, комплекс як синтетичне утворення, без типологічних розшарувань, вікових, жанрових та інших меж, «за» висловилося десять опитаних.

Головні висновки

1. Аналіз результатів опитування 13 театральних діячів зі Львова, Івано-Франківська, Луцька, Черкас, Полтави, Торонто довів, що вони у творчій діяльності спираються на архітектурно-сценографічні принципи, які виходять за жорсткі межі нинішньої театральної типології в Україні.

2. Результати попереднього опитування дають підставу стверджувати, що сьогодні прагнуть створення театральнo-видовищних центрів для дітей та молоді, у яких би поєднувались різні функціональні завдання, головні серед яких – видовище, просвітництво, відпочинок, без розподілу на вікові групи. Сьогодні в Україні немає однозначних відповідей на поставлені питання, тому й не можна сформувати цілісного уявлення та визначити вимог до архітектурної типології театральних центрів для дітей та молоді.

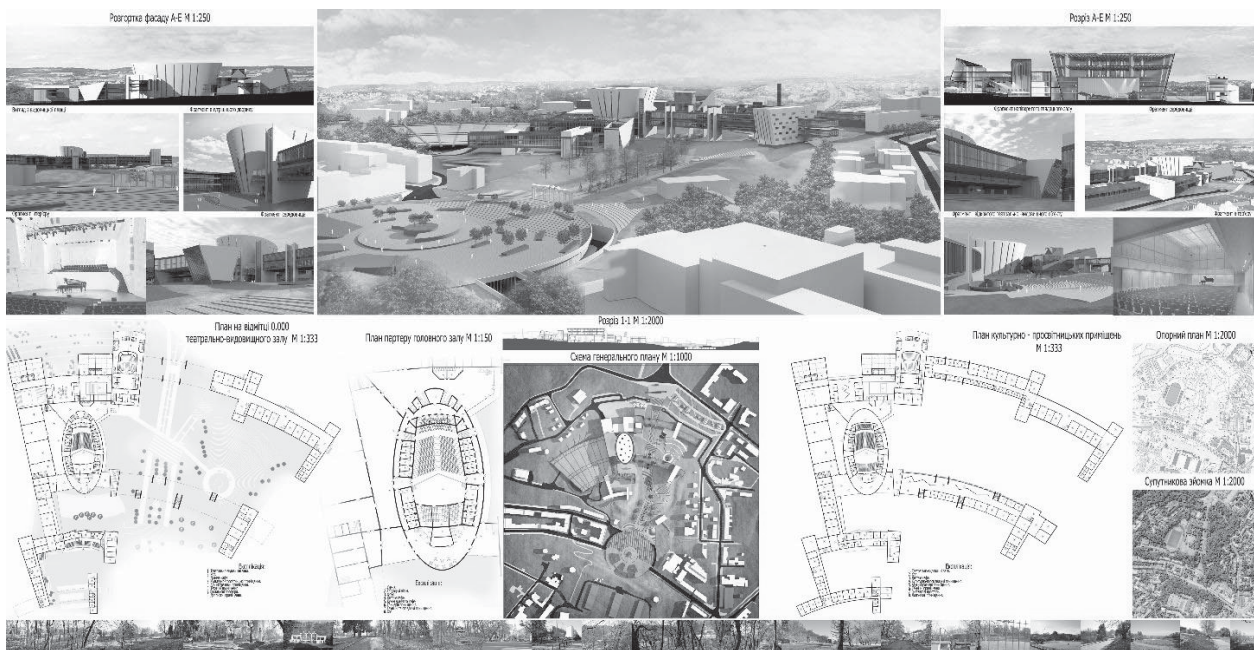

Рис. 4. Театральнo-видовищний ландшафтний центр для дітей та молоді в парку ім. Б. Хмельницького у м. Львів

1. Проскуряков В. І. *Архітектура українського театру. Простір і дія: монографія.* – Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, Видавництво “Срібне слово”, 2004. – 584 с. 2. Проскуряков В. І., Гой Б. В. *Культурологія єврейського театру України в контексті часу, дії і архітектури.* – Львів: Вид-во Нац. ун-ту “Львівська політехніка”, 2007. – 108 с. 3. Проскуряков В. І., Гуменник І. В. *Попередня пропозиція принципів архітектурної типології відкритих та “ландшафтних” театрів // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”: Архітектура.* – 2014. – № 793 [45]. – С. 253–255. 4. Ianchuk Kateryna, Klymko Zoriana. *Conceptual educational projecting as a method of research and development of ideas of worldwide known architecture and art masters // Housing Enviroment.* – Krakov: Politechnika Krakowska, 2015. – № 14. – S. 136–147. 5. Проскуряков В., Кубай Р. *У руслі відроджених традицій модерних концепцій (з ДОС-*

віду творення сценографії українських, християнських концертно-видовищних заходів наприкінці ХХ ст.) / Вісник Нац. ун-ту "Львівська політехніка": зб. наук. праць / відпов. ред. Б. С. Черкес. – Львів: Вид-во: Нац. ун-ту "Львівська політехніка", 1998. – № 358: Архітектура. – С. 245–252. 6. Климко З. В. Вплив і розвиток архітектурно-сценографічних ідей всесвітньо відомого сценографа Є. М. Лисика в навчальному, пошуковому, експериментальному проектуванні // Архітектурний вісник КНУБА: наук.-виробн. зб. / Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. – Київ, 2013. – С. 17–34. 7. Проскураков В. І., Філіпчук Ю. В. Гіпотеза архітектурного творення театральних видовищних центрів для дітей та молоді на прикладі розбудови лялькового театру у місті Кропивницькій // Архітектурний вісник КНУБА: наук.-виробн. зб. / Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. – Київ, 2017. – С. 168–173. 8. Filipchuk Yurii. The architectural creation of theatrical and entertainment centers for children and youth as a factor of increasing the attractiveness of cities in Ukraine. The example of the puppet theater in Kropyvnytskyi // Development in urbanized, endangered and difficult areas: monografia. Architektura 6. – Kielce: Politechnika Swietokrzyska, 2017. – S. 56–61.

Y. V. Filipchuk

Lviv Polytechnic National University, Architectural institute,
Department of architectural environment design

THEATRICAL-SPECTACULAR BUILDINGS FOR CHILDREN'S AND YOUTH AUDITORY IN THE FUTURE. ACCORDING TO PRELIMINARY RESULTS OF THE QUESTIONNAIRE OF FIGURES OF NATIONAL AND WORLD THEATERS ON THEIR TYPOLOGY

© Filipchuk Y. V., 2018

According to preliminary results of the survey of scenographers and the theater figures from Ukraine and the World, it is argued that the architectural and typological palette of theatrical and spectacular buildings requires the development of measures for cultural and educational requirements of the present.

The analysis of survey results of theatrical figures from Lviv, Ivano-Frankivsk, Lutsk, Cherkasy, Poltava, Toronto proved that they are based on architectural and scenic principles that go beyond the strict framework of the existing theatrical typology in Ukraine.

The results of the previous survey prove that nowadays there is a desire to create theater and entertainment centers for children and young people, which would combine different functional tasks, particularly the spectacle, education and leisure which would operate regardless of age. Today in Ukraine there is no clear-cut answer to the questions raised, therefore, one can't form a holistic prospect and requirements for the architectural typology of theater centers for children and youth.

Key words: theatrical-spectacular centers for children and youth, measures of architectural and typological development, theatrical architecture, survey.